

**HOLY CROSS UNIVERSITY
HUMANITARIAN PEDAGOGICAL FACULTY**

INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

**CURRENT ISSUES AND PROBLEMS
OF SOCIAL SCIENCES**

KIELCE
JUNE 28-30 // 2016

Organising Committee:

- Adamczyk M.** Ph.D. of History, Professor, Rector of the Holy Cross University, Kielce (Republic of Poland);
- Zdebski J.** Ph.D. of History, Professor, Dean of the Faculty of Physical Education and Tourism of the Holy Cross University, Kielce (Republic of Poland);
- Palka K.** Ph.D. of History, Dean of the Faculty of Liberal Arts and Education of the Holy Cross University, Kielce (Republic of Poland);
- Winiarz A.** Ph.D. of History, Professor, Head of Department of Education, Culture and History of the Holy Cross University, Kielce (Republic of Poland);
- Giza T.** Ph.D. of History, Professor at Department of Education, Culture and History of the Holy Cross University, Kielce (Republic of Poland).

International Scientific-Practical Conference Actual questions and problems of development of social sciences: Conference Proceedings, June 28-30, 2016. Kielce: Holy Cross University. 200 pages.

Each author is responsible for content and formation of his/her materials.

The reference is mandatory in case of republishing or citation.

CONTENTS

ACTUAL PROBLEMS OF SOCIOLOGY

Громадянське здоров'я як чинник благополуччя та суспільної стабільності Куп'ячук О. М.	7
Актуалізація поняття суб'єкта в соціології Алена Турена Кішерець Т. В.	9
Усноісторичні дослідження сільських територій Ланцюжок Л. П.	13
Соціальний конфлікт як форма прояву соціальних відносин Легкова Л. Ф.	16
Психокультурні практики як чинник актуалізації участі Церкви у суспільному житті Лобчук В. В.	19
Сутність селянства як соціальної групи: соціологічний аналіз Максимчук О. В.	22
Phenomenon of Galicia Moskvofilstvo as a concept of national self-identification of Ukrainians in the interwar period Matlushko Liudmyla	26
Формування філософсько-соціологічного світогляду у ВНЗ Мельник Ю. М., Тодорова С. М.	29
Функціонування польської меншини в Одесі та Україні Нікол П. О.	32
Перешкоди і ризики міжнародної трудової міграції з України Новосід К. Я.	36
Еволюція професійної структури суспільства в теоретичному дискурсі: від професії до професійних груп Посіков О. М.	40
Соціальна детермінація фізичного насильства серед дітей Орос О. Б.	43
Особливості соціальної структури населення Галичини у 20-30-х роках XX ст.: критологічний та теоретичний аспекти Пасіська О. І.	47
Модели человеческого поведения в альтернативных экономических концепциях Петтинова О. Б.	50

Література:

1. Маркс К. Капитал / К. Маркс, Ф. Энгельс. – Соч. 2-е изд. – Т. 23 –М. : Политиздат, 1978. – 545 с.
2. Спенсер Г. Синтетическая философия / Г. Спенсер – К. : Науковий світ, 1997. – 513 с.
3. Дюркгейм Э. О разделении общественного труда / Э. Дюркгейм // Метод социологии. – М. : Мысль, 1991. – 450 с.
4. Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество П.Сорокин. – М. : Политиздат, 1992. – 543 с.
5. Парсонс Т. Система современных обществ / Т. Парсонс. – М. : Аспект-Пресс, 1998. – 270 с.
6. Pavalko R. M. Sociology of Occupation & Profession. F. E. Peacock Publishers, Inc. Itasca Illinois, 1971.– 355 p.
7. Erikson R., Goldthorpe J. The Constant Flux: A study of Class Mobility in industrial societies.– Oxford : Clarendon Press, 1992. – 429 p.
8. Симончук О. Професійна структура сучасної України / О. Симончук // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2009. – № 3. – С. 95.

СОЦІАЛЬНА ДЕТЕРМІНАЦІЯ ФІЗИЧНОГО НАСИЛЬСТВА СЕРЕД ДІТЕЙ

Орос О. Б.

*кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології
Мукачівського державного університету
м. Мукачево, Закарпатська область, Україна*

Насильство розглядається як порушення прав людини, приклад примусового контролю, який одна людина практикує над іншою, домагання, будь-які інші дії чи бездіяльність, що полягають у застосуванні психічного, емоційного тиску або фізичної сили з метою заподіяння шкоди іншій людині. У ситуації насильства, як різновиду агресивної поведінки, метою якого є заподіяння шкоди іншій людині, поряд з діями фізичного характеру мають місце й такі різновиди насильства, як сексуальне, економічне, психологічне. Проблема фізичного насильства та агресії знаходиться на перетині природничих та соціальних наук. В якості чинника фізичного насильства можуть розглядатися як емоційний стан дитини, так і особливості її соціального походження та виховання. У більшості випадків дослідження проявів фізичного насильства буде віднесено до міждисциплінарної галузі, що поєднує медико-біологічні, психологічні, соціологічні та юридичні аспекти дослідження. Міждисциплінарний підхід – це принципово інший спосіб структурування реальності за допомогою координації та ієрархічності факторів, що розглядаються в якості детермінуючих.

Загальна характеристика насильства відображена у працях таких вчених, як Л. Берковіц, Р. Берон, П. Бурдье, Й. Галтунг, А. Гжегорчик, А.А. Гусейнов,

І.О. Ільїн, К. Лоренц, зокрема, соціологів: В.А. Бачиніна, Л.М. Герасіної, А.В. Дмитрієва, О.Ю. Тевлюкової, І.П. Рушенка, О.В. Соболева та інших. Проблеми проявів дітьми агресивної та насильницької поведінки торкалися Р. Арон, Т. Авельцева, А. Бова, К. Вільсон, Ш. Волін, Т. Журавель, А. Зелінський, Н. Зіновьева, Г. Ковганич, О. Колб, В. Кривуша, В.М. Кудрявцев, Н.Ю. Максимова, Г. Міньковський.

Із точки зору вітчизняної кримінології, поняття «детермінація злочинності» слід уявляти ширше терміна «причини та умови злочинності» включаючи до нього зв'язки з усім спектром соціальних явищ, називаючи їх сукупними термінами «фактор», «криміногенні фактори». За змістом, фактори злочинності можна розподілити на економічні, соціальні, суспільно-психологічні, негативно-правові, організаційно-управлінські та інші криміногенні фактори. «До останніх належать несприятливі природно-кліматичні умови, факти самого існування в суспільстві злочинності, а також інших явищ, що створюють тло злочинності. Усі перелічені криміногенні фактори різного змісту в своїй сукупності детермінують, обумовлюють злочинність» [1, с. 32]. Криміногенні фактори утворюють лише механізм впливу на злочинність. Детермінуючі фактори впливають на злочинність, але не утворюють її, а лише сприяють її відтворенню та існуванню в якості окремого суспільного явища. За результатами кримінологічної статистики, більша кількість злочинів проти здоров'я і життя особи, заздалегідь не планується, тобто відбуваються ситуативно, на ґрунті міжособистісних конфліктів, що виникають у повсякденній сфері діяльності. Так, І.М. Даньшин посилавчись на факт, що найбільша чисельність насильницьких злочинів відбувається під час побутових сварок, які переходять у взаємні образи і бійки, робить висновок про їх ситуативну обумовленість. Звуження діапазону соціальної обумовленості насильницької та агресивної поведінки дітей до виключно ситуаційного є особливістю кримінологічних досліджень, в яких на рівні конкретних одиничних злочинів установлюються не детермінуючі криміногенні фактори, а причинно-наслідкові комплекси. Таким чином, кожний окремий акт фізичного насильства має безпосередні причини здійснення та умови непрямого впливу на його прояви у суспільстві, або детермінуючі фактори.

На думку представників конструктивізму, фізичне насильство, як й інші прояви девіантного та делінквентного поводження, є соціальним конструктом. Це відбувається в силу того, що «значна кількість соціальних інститутів і феноменів («фактів») не стільки існують об'єктивно, *per se, sui generis*, скільки штучно «сконструйовані».

Зміст фізичного насильства відрізняється від його оцінки. Об'єктивним чинником насильства виявляється не природна схильність людини, а соціальні норми, штучно створені бар'єри та обмеження ступеня свободи людей.

Найбільша кількість бар'єрів та обмежень випадає на долю дітей старшого підліткового віку, кримінальна активність яких останніми роками зростає. Причому характер цієї активності має загрозливі риси зухвалості, жорстокості, цинізму, насильства. Основними причинами цього є, по-перше, фізіологічні та

психічні риси, які взагалі характерні для підлітків: соціальна незрілість, що контрастує з бурхливим фізіологічним дозріванням, прагненням випробувати нові відчуття; по-друге, нездатність прогнозувати наслідки різноманітних дій, сильне прагнення до незалежності. Підліток не завжди відповідає вимогам, які висуває стосовно нього суспільство, проте сам він вважає, що суспільство його надто обмежує [2].

Уявлення про те, що міфолого-онтологічне виправдання фізичного насильства в сучасному суспільстві подолане, є помилковим. Міфологічний рівень мислення сучасних дітей створює підстави для некритичного сприйняття інформації і активно експлуатується в ЗМІ та рекламі. Дослідження архаїчних міфологій – і феномену міфу як такого, – запропоновані науковцями, свідчать про вагомую роль у структурно-семантичній організації міфологічного дискурсу мотиву порушення культурним героєм табу, соціальної норми – тобто девіантна поведінка. У цьому контексті актуалізується закладена у природі міфу подвійність, неоднозначність у тлумаченні «добра» і «зла», «космізація хаосу», дуже схожа на «боротьбу проти хтонічних чудовиськ», яка здатна перетворити дитину в героя за допомогою міфологічної за змістом ініціації [3, с. 36]. Мотив порушення табу в міфі виникає в тісному зв'язку з мотивом ініціації. Для дитини, порушення будь якого соціального табу перетворюється у феномен демонстрації набутої, внаслідок ініціації, зрілості, свого нового соціального статусу.

Фізичне насильство серед дітей виступає не просто ритуалом ініціації, воно є конструктором або «деконструктором маскулінності жертви». За допомогою публічного використання фізичного насильства хлопці здатні отримати статус «справжнього пацана» або «лоха». Соціальним фактором, що відтворює насильство у молодіжних угрупованнях є підтримка «символічного чоловічого гомосоціального статусу» [4, с. 160], важливого для ініціації маскулінності хлопців. Сутність цього явища доводиться майже повною ізоляцією молодіжних угруповань від жінок та майже п'ятнадцятикратною різницею в чисельності постраждалих від фізичного насильства чоловіків.

Скоєння насильницького злочину створює реальну можливість для завершення гендера за рахунок приниження жертв. Хлопці, що не пройшли ініціацію фізичним насильством стають об'єктом віктимізації. Якщо вони, будучи чоловіками біологічно, не можуть репрезентувати специфічну маскулінність у своїх повсякденних практиках, члени молодіжних угруповань не вважають їх «справжніми чоловіками». Іншими словами, розрив між статтю і гендером стає очевидним саме за допомогою ставлення до фізичного насильства. Під час ініціації можливі протиріччя між міфологічними уявленнями про «нормативну маскулінність» та нездатність «жертви» пройти тест ініціації. Деконструкція маскулінності може означати для хлопців тимчасову, але дуже важку реконструкцію особистості.

На відміну від злочинності дорослих, злочинність дітей або делінквентна поведінка включена у більш широкий соціальний контекст, є безпосереднім наслідком глибинних соціально-економічних, політичних, морально-психологічних суперечностей суспільства. Стратифікація суспільства, соціа-

льно-економічна нерівність та відсутність реальних можливостей задоволення власних потреб, бідність та інші соціальні фактори безпосередньо впливають на антисуспільну мотивацію делінквентної поведінки. Діти не можуть грати соціальні ролі подібно дорослим. Поведінка дітей є безпосередньою функцією соціального статусу. Роль мікросередовища в детермінації делінквентного поведіння дітей відіграє другорядну роль формального приводу для використання фізичної сили по відношенню до інших осіб. Негативні впливи на дітей макросередовища можуть частково нівелюватися правильним вихованням у сім'ї та школі. Діти з незаможних але згуртованих родин, можуть краще подолати несприятливі економічні умови ніж розбечені та егоїстичні діти із зовнішньо благополучних та матеріально забезпечених родин. Потреба в самоствердженні за відсутності позитивних нахилів і відповідних можливостей призводить до негативних форм активності.

Діапазон соціальної обумовленості насильницької та агресивної поведінки дітей старшого підліткового віку значно розширюється завдяки: штучним соціальним бар'єрам, що створюються оцінками дорослих, які є незрозумілими для дітей; мотивами ініціації, поширеним серед дітей старшого підліткового віку, завдяки переважно гендерному розриву в цьому віці; значному часовому інтервалу макросоціальних факторів, які на відміну від природно-біологічних, сімейно-побутових та ситуативних факторів обумовлюють подальші плани дітей щодо майбутнього; очікуваним або уявним соціальним статусом дітей у майбутньому, який є проекцією статусів їх батьків.

Література:

1. Криминология: Общая и Особенная части: учебник / И. М. Даньшин, В. В. Голина, М. Ю. Валуйская и др. ; под общ. ред. В. В. Голино. – 2-е изд. перераб. и доп. – Х.: Право, 2009 – 288 с.
2. Саппа М.М. «Діти вулиці» : сприйняття ризику і мотиви ризикової поведінки / М.М. Саппа, І.В. Лисенко // Вісник Національного університету внутрішніх справ, 2007. – Вип. 37. – С.430-434.
3. Хавкіна Л. Сучасний український рекламний міф : монографія / Л. Хавкіна. – Х. : Харківське історико-філологічне товариство, 2010. – 352 с.
4. Салагаев А.Л. Насилие в молодежных группировках как способ конструирования маскулинности / Салагаев А.Л., Шашкин А.В. // Журнал социологии и социальной антропологии. – Т. V. – №1, 2002. – С. 151-160.